

5.5.1. Dějepis

Charakteristika vyučovacího předmětu

Časové, organizační a obsahové vymezení předmětu

Dějepis je vyučován v 6. - 9. ročníku jako povinný předmět s celkovou časovou dotací 7 vyučovacích hodin za týden, přičemž v 6. ročníku je jedna hodina týdně a v 7. až 9. ročníku jsou 2 hodiny týdně. Vyučovací předmět dějepis navazuje na poznatky a dovednosti, které žáci získali na I. stupni v předmětech prvouka a vlastivěda. Učivo je propojováno s dějinami regionu a dějinami města Brna.

Vyučovací předmět dějepis probíhá v kmenových třídách. Realizuje se rovněž formou exkurzí či projektů a obsahuje badatelské metody, které využívají práci s filmovými, obrazovými, hmotnými a písemnými prameny.

Výuka předmětu dějepis zahrnuje tyto okruhy:

1. Člověk v dějinách
2. Počátky lidské společnosti
3. Nejstarší civilizace, kořeny evropské civilizace
4. Křesťanství a středověká Evropa
5. Objevy a dobývání, počátky nové doby
6. Modernizace společnosti
7. Moderní doba
8. Rozdělený a integrující se svět

Provázanost s ostatními předměty

Úzkou provázanost některých témat učiva dějepisu je možné vysledovat v předmětech český jazyk a literatura (světová literatura, mytologie, významné postavy české kultury, písmo), matematika (letopočty, římské číslice), občanská výchova (lidská práva, stát a právo, média a politika, formy státu a vlády), umění a kultura (kulturní slohy), zeměpis (orientace na mapě, mořeplavectví, regionální zeměpis).

Klíčové kompetence, výchovné a vzdělávací strategie v dějepise

Klíčová kompetence žáka	Činnost učitele
kompetence k učení	
orientuje se na mapě, pracuje s různými typy atlasů, orientuje se v historických termínech, pracuje s různými historickými materiály a informačními zdroji	zařazuje rozmanité aktivity, při kterých vede žáka k práci s mapou a historickými dokumenty vede žáka k užívání správné terminologie a symboliky oboru historie umožňuje žákovi zapojit se podle jeho možností a schopností do soutěží dějepisného zaměření (Soutěž mladých historiků pro 8. – 9. ročník)
kompetence k řešení problémů	
definuje příčiny konfliktů v historii a navrhuje možná řešení	navozuje situace, ve kterých žák samostatně analyzuje, zobecňuje a hodnotí historické události a obhajuje své názory a stanoviska
kompetence komunikativní	
obhajuje své názory, vhodně argumentuje, vyjadřuje své myšlenky a názory v logickém sledu	učí žáka formulovat a vyjadřovat myšlenky a názory na historickou problematiku přesně, věcně, v logickém sledu, souvisle a výstižně zadáva samostatné úkoly s historickou tematikou s následnou možností projevit se před ostatními při hodnocení historických událostí a společenských jevů učí žáka zapojit se účinně do diskuze, obhájit svůj názor a vhodně argumentovat
kompetence sociální a personální	
diskutuje na dané historické téma, klade vhodné otázky, spolupracuje ve skupině nebo ve dvojici	vytváří příznivé pracovní klima třídy učí žáka chápat potřebu efektivně spolupracovat s druhými při řešení zadaného úkolu – využívá k tomu příkladů z historického vývoje
kompetence občanské	
uvědomuje si práva a povinnosti současného občana na pozadí historických událostí, posoudí vliv významných osobností na dějinný vývoj, porozumí jinému stanovisku a chápe jeho dobové a jiné souvislosti	pěstuje v žákovi respekt a vztah k našim národním tradicím vede žáka chápat základní principy vývoje, na nichž spočívají zákony a společenské normy na příkladech z dějinného vývoje učí žáka respektovat přesvědčení druhých lidí, vážit si jejich vnitřních hodnot, vcítit se do jejich situací stimuluje u žáka potřebu hledání kořenů aktuálních společenských jevů a vlastní historické identity
kompetence pracovní	
zodpovědně plní zadané úkoly, dodržuje dohodnutá pravidla	na historických příkladech pomáhá žákovi chápat nutnost dodržování stanovených pravidel

kompetence digitální

využívá digitalizované historické zdroje k poznání a orientaci v historické realitě a správně je cituje

podrobuje kritickému ověření historické informace, které jsou uveřejněny na různých internetových stránkách a v popkultuře: hry, filmy, simulace apod.

vytváří, upravovuje a sdílí digitální obsah

ke zpracování a prezentaci výstupů používá vhodné digitální nástroje: časové osy, myšlenkové mapy, rodokmeny, grafické editory apod.

podporuje žáky v tom, aby využívali; digitální

technologie k orientaci v historické realitě

vede žáky k tomu, aby pracovali s digitalizovanými

historickými zdroji a prameny

klade důraz na ochranu osobních údajů a osobních

dat žáků

Vzdělávací obsah vyučovacího předmětu

roč.	tematický okruh	dílčí očekávaný výstup	učivo	PT
6. - 9.	Člověk v dějinách	orientuje se v příslušných historických mapách	práce s dějepisným atlasem a nástěnnou mapou	
6. - 9.	Člověk v dějinách	vyhledává zdroje informací v historické literatuře, v muzeích, galeriích, knihovnách a na internetu, uvede příklady historických pramenů a institucí, kde jsou uchovávány, odliší historická fakta od subjektivního názoru autora textu a analyzuje a interpretuje historické texty (většinou didakticky upravené)	informační zdroje, historické prameny, uchovávání hist. pramenů	medi 1, 2
6.	Člověk v dějinách	vyjádří vlastní názor na historii, objasní význam a potřebnost dějepisných poznatků	historie jako nauka, význam zkoumání historie	
6.	Člověk v dějinách	vysvětlí zákonitosti našeho kalendáře	měření času, historický čas - letopočty a staletí, kalendář	
6.	Člověk v dějinách	orientuje se na časové ose, vyjmenuje historické epochy v chronologickém pořadí	časová osa, historické epochy	
6.	Počátky lidské společnosti	charakterizuje život pravěkých sběračů a lovců, jejich materiální a duchovní kulturu	život člověka v jednotlivých historických obdobích (od paleolitu po latén), pravěk Moravy	
6.	Počátky lidské společnosti	objasní význam zemědělství, dobytčářství a zpracování kovů pro lidskou společnost	neolit, doba kovů, Keltové	
6.	Počátky lidské společnosti	vysvětlí počátky nerovnoměrného vývoje lidské společnosti	vývoj lidské společnosti	
6.	Nejstarší civilizace, kořeny evropské kultury	rozpozná souvislosti mezi přírodními podmínkami a vznikem prvních zemědělských civilizací, uvede příklady památek, které se staly součástí světového kulturního dědictví, porovná formy vlády a postavení společenských vrstev v jednotlivých staroorientálních státech;	státy na území Mezopotámie, Egypt	enviro 2

6.	Nejstarší civilizace, kořeny evropské kultury	objasní podstatu antické demokracie, lokalizuje na příslušných mapách místa událostí z dějin antického Řecka, na konkrétních příkladech demonstruje přínos antické kultury	antické Řecko • Sparta, Athény, athénská demokracie, kulturní přínos starověkého Řecka	demo 4 glob 3
6.	Nejstarší civilizace, kořeny evropské kultury	popíše mocenský vzestup antického Říma, zrod křesťanství a jeho boj za zrovnoprávnění s jinými náboženstvími, lokalizuje na příslušných mapách místa událostí z dějin antického Říma	antický Řím v období republiky a císařství	
6.	Nejstarší civilizace, kořeny evropské kultury	na konkrétních příkladech porovná život, formy vlády v antickém Římě, vyjmenuje některé památky antického Říma	kulturní přínos antického Říma	
7.	Křesťanství a středověká Evropa	popíše podstatnou změnu evropské situace, která nastala v důsledku příchodu nových etnik, christianizace a vzniku států	stěhování národů, nový etnický obraz Evropy, vznik států, vznik islámu a jeho rozšíření do Evropy	multi 3
7.	Křesťanství a středověká Evropa	popíše život a postavení jednotlivých vrstev středověké společnosti, vymezí úlohu křesťanství a víry v životě středověkého člověka, popíše konflikty mezi církevní a světskou mocí	středověká společnost a vzdělanost, význam klášterů, boj mezi církevní a světskou mocí, křížové výpravy	
7.	Křesťanství a středověká Evropa	charakterizuje všechny státní útvary na našem území, jejich vnitřní vývoj a postavení těchto útvarů v evropských souvislostech v období středověku	nejstarší státní celky na našem území (příchod Slovanů, Sámova říše a Velká Morava), český stát za Přemyslovců, Lucemburků a Jagellonců	
7.	Křesťanství a středověká Evropa	rozpozná základní znaky románské a gotické kultury a uvede příklady románských a gotických památek	románská a gotická kultura	
7.	Objevy a dobývání, počátky nové doby	vysvětlí znovuoživení antického ideálu člověka, nové myšlenky, žádající reformu církve	Jan Hus, reformace a její šíření Evropou	

7.	Objevy a dobývání, počátky nové doby	vymezí význam husitské tradice pro český politický a kulturní život	husitství, vláda Jiřího z Poděbrad, husitské tradice, české země po husitských válkách	
7.	Objevy a dobývání, počátky nové doby	popíše příčiny, průběh a důsledky zámořských objevů	zámořské objevy, počátky dobývání a dělení světa	
7.	Objevy a dobývání, počátky nové doby	rozpozná základní znaky renesanční kultury, uvede příklady významných renesančních památek	renesance	
7.	Objevy a dobývání, počátky nové doby	objasní postavení českého státu v podmínkách Evropy a jeho postavení uvnitř habsburské monarchie	český stát a evropské mocnosti v 15.-18. stol.	
7.	Objevy a dobývání, počátky nové doby	objasní příčiny vzniku třicetileté války a posoudí její důsledky	český stát pod nadvládou Habsburků, třicetiletá válka	
7.	Objevy a dobývání, počátky nové doby	objasní postavení českého státu uvnitř habsburské monarchie po třicetileté válce	upevnění moci Habsburků v českém státě po třicetileté válce	
8.	Objevy a dobývání, počátky nové doby	rozpozná základní znaky barokní kultury, uvede představitele evropského a českého baroka a příklady významných kulturních památek	evropské a české baroko, osvícenství	
8.	Objevy a dobývání, počátky nové doby	zhodnotí vliv tereziánských a josefínských reforem v českých zemích na život obyvatelstva	osvícenští panovníci	
8.	Objevy a dobývání, počátky nové doby	uvede příklady republikánské, absolutistické a konstituční moci při utváření novodobé společnosti 17. a 18. stol.	evropské velmoci 17. a 18. stol. - Anglie, Francie, Rusko, Prusko, Polsko, Osmanská říše	
8.	Modernizace společnosti	objasní souvislosti mezi událostmi francouzské revoluce a napoleonských válek na jedné straně a rozbitím starých společenských struktur v Evropě na straně druhé	Velká francouzská revoluce a napoleonské války a jejich vliv na evropské země, vznik USA	
8.	Modernizace společnosti	vysvětlí podstatné ekonomické, sociální, politické a kulturní změny ve vybraných zemích a u nás, které charakterizují modernizaci společnosti	průmyslová revoluce, politický vývoj v evropských	glob 3

			zemích (Anglie, Francie, Rusko, Německo, Itálie) a v USA ve 2. polovině 19. století	
8.	Modernizace společnosti	charakterizuje politické proudy vznikající v 18. a 19. století	konzervatismus, liberalismus, demokratismus, socialismus	
8.	Modernizace společnosti	porovná jednotlivé fáze utváření novodobého českého národa v souvislosti s národními hnutími vybraných evropských národů	revoluce 19. století, české národní obrození, národní hnutí evropských zemí v 19. století a revoluční rok 1848, české země po roce 1848 v rámci habsburské monarchie	glob 3
8.	Modernizace společnosti	vysvětlí rozdílné tempo modernizace a prohloubení nerovnoměrnosti vývoje jednotlivých částí Evropy a světa včetně důsledků, ke kterým tato nerovnoměrnost vedla, uvede příklady vynálezů konce 18. – poč. 20. století, charakterizuje emancipační úsilí významných sociálních skupin	vynálezy, industrializace a její důsledky pro společnost, život dělnictva	
8.	Modernizace společnosti	vymezí význam kolonií a uvede příklady bojů mezi velmocemi o jejich zisk	kolonialismus a konflikty mezi velmocemi na přelomu 19. a 20. stol.	
8.	Moderní doba	vysvětlí příčiny vypuknutí I. světové války, popíše její průběh, na příkladech demonstuje zneužití nové techniky a jeho důsledky, vysvětlí vliv výsledků války na utváření Evropy na počátku 20. století	první světová válka a její politické, kulturní a sociální důsledky, včetně ruských revolucí roku 1917	
9.	Moderní doba	zhodnotí postavení Československa v evropských souvislostech a jeho vnitřní sociální, politické, hospodářské a kulturní prostředí v meziválečném období	vznik Československa, národnostní, územní a sociální problémy Československa mezi světovými válkami, jeho politický,	

			hospodářský a kulturní vývoj	
9.	Moderní doba	charakterizuje jednotlivé totalitní systémy ve vztahu k demokracii, příčiny jejich nastolení a důsledky jejich existence pro svět, rozpozná klady a nedostatky demokratických systémů, destruktivní sílu totalitarismu a vypjatého nacionalismu	svět mezi světovými válkami - komunismus, fašismus, nacismus, dopad hospodářské krize, válečné konflikty	demo 4
9.	Moderní doba	objasní rozpad Československa na konci třicátých let	krize Československa - Mnichovská konference, vznik Slovenského štátu a Protektorátu Čechy a Morava	
9.	Moderní doba	popíše průběh II. světové války; na příkladech vyloží antisemitismus, rasismus a jejich nepřijatelnost z hlediska lidských práv; na příkladech demonstuje zneužití techniky ve II. světové válce	II. světová válka včetně situace na území bývalého Československa, domácí a zahraniční odboj, antisemitismus a rasismus	multi 3
9.	Rozdělený a integrující se svět	vysvětlí příčiny a důsledky rozdělení světa do dvou nesmiřitelných bloků po II. světové válce, uvede příklady střetávání obou bloků, srovná život běžných lidí ve státech východního bloku se situací v západních zemích	politické, mocenské a ekonomické důsledky války, demokratický Západ x komunistický Východ	glob 3 demo 4 medi 1
9.	Rozdělený a integrující se svět	zhodnotí postavení Československa v evropských souvislostech, jeho vnitřní sociální, politické, hospodářské a kulturní prostředí v období komunistické moci a po jeho pádu	Československo a Evropa od roku 1945 do vzniku České republiky	
9.	Rozdělený a integrující se svět	posoudí postavení rozvojových zemí a jejich boj za osamostatnění	rozvojové země, rozpad koloniálního systému	
9.	Rozdělený a integrující se svět	vysvětlí a na příkladech doloží mocenské a politické důvody euroatlantické hospodářské a vojenské spolupráce	politická, hospodářská a vojenská spolupráce ve 2. polovině 20. a na počátku 21. století	

9.	Rozdělený a integrující se svět	uvede příklady rozvoje vědy a techniky a vlivu sportu na život člověka ve 2. pol. 20. stol.	věda, technika a sport ve 2. pol. 20. století	
9.	Rozdělený a integrující se svět	prokáže základní orientaci v problémech současného světa	svět a jeho současné problémy	

Vzdělávací obsah vyučovacího předmětu; minimální požadovaná úroveň

Časové vymezení předmětu

Dějepis je vyučován v 6. - 9. ročníku jako povinný předmět s celkovou časovou dotací 4 vyučovací hodiny za týden, v každém ročníku je to 1 hodina týdně. Vyučovací předmět dějepis navazuje na poznatky a dovednosti, které žáci získali na I. stupni v předmětech prvouka a vlastivěda.

roč.	tematický okruh	dílčí očekávaný výstup žák	Učivo	PT
6.	Člověk v dějinách	chápe význam dějin jako možnost poučit se z minulosti	historie jako nauka, význam poznání historie, historické prameny, historický čas	
6.	Počátky lidské společnosti	rozliší základní rozdíly ve způsobu života pravěkých a současných lidí; podle obrázků popíše pravěká zvířata, způsob jejich lovu, zbraně, předměty denní potřeby a kultovní předměty	život člověka a lidské společnosti v pravěku	
6.	Nejstarší civilizace, kořeny evropské civilizace	uvědomuje si souvislosti mezi přírodními podmínkami a vývojem starověkých států; popíše život v době nejstarších civilizací	starověké civilizace – Egypt, Mezopotámie, Řecko, Řím	enviro 2
7.	Křesťanství a středověká Evropa	uvede první státní útvary na našem území; uvede základní informace z období počátků českého státu a zná jeho nejvýraznější osobnosti	nejstarší státní celky na našem území – příchod Slovanů, Sámova říše a Velká Morava, české knížectví a jeho významné osobnosti	
7.	Křesťanství a středověká Evropa	popíše úlohu a postavení církve ve středověké společnosti	christianizace Evropy, středověká společnost a vzdělanost, boj mezi církevní a světskou mocí, křížové výpravy	
7.	Křesťanství a středověká Evropa	rozeznává období rozkvětu českého státu v době přemyslovské a lucemburské, uvede nejvýraznější osobnosti a památky té doby	vrcholné období českého státu za vlády posledních	

			Přemyslovců a Lucemburků	
7.	Křesťanství a středověká Evropa	charakterizuje příčiny, průběh a důsledky husitského hnutí	husitství	
7.	Objevy a dobývání, počátky nové doby	rozpozná základní znaky renesanční kultury	renesance	
7.	Objevy a dobývání, počátky nové doby	popíše důsledky objevných cest a poznávání nových civilizací pro Evropu	zámořské objevy a jejich důsledky pro Evropu	
7.	Objevy a dobývání, počátky nové doby	uvede zásadní historické události v naší zemi od konce husitství do nástupu Habsburků na český trůn, pojmenuje nejvýraznější osobnosti českých dějin té doby	český stát za vlády Jiřího z Poděbrad, Jagellonců a Habsburků	demo 4 multi 3
8.	Objevy a dobývání, počátky nové doby	má povědomí o postavení českého státu uvnitř habsburské monarchie po třicetileté válce	upevnění moci Habsburků v českém státě po třicetileté válce	demo 4
8.	Objevy a dobývání, počátky nové doby	rozpozná základní znaky barokní kultury	baroko	
8.	Objevy a dobývání, počátky nové doby	chápe vliv tereziánských a josefínských reforem v českých zemích na život obyvatelstva	tereziánské a josefínské reformy	
8.	Modernizace společnosti	uvede základní historické události v naší zemi v 19. století, vyjmenuje nejvýznamnější osobnosti při utváření novodobého českého národa	české země v rámci habsburské monarchie v 19. století	
9.	Moderní doba	uvede příčiny a politické, sociální a kulturní důsledky I. světové války, uvede příklady zneužití nových technik	první světová válka a její politické, kulturní a sociální důsledky, včetně ruských revolucí roku 1917	
9.	Moderní doba	uvede základní informace o vzniku samostatné Československé republiky, seznámí se s osobností T.G. Masaryka a jeho významem pro náš stát	vznik Československa, T.G. Masaryk	
9.	Moderní doba	seznámí se s jednotlivými totalitními systémy a chápe jejich vztah k demokracii, příčiny jejich nastolení a důsledky jejich existence pro svět	svět mezi světovými válkami - komunismus, fašismus,	demo 4

			nacismus, dopad hospodářské krize, válečné konflikty	
9.	Moderní doba	má základní poznatky o rozpadu Československa na konci třicátých let	krize Československa - Mnichovská konference, vznik Slovenského štátu a Protektorátu Čechy a Morava	
9.	Rozdělený a integrující svět	popíše průběh a důsledky II. světové války; na příkladech vyloží antisemitismus, rasismus a jejich nepřijatelnost z hlediska lidských práv; na příkladech demonstuje zneužití techniky ve II. svět. válce	II. světová válka včetně situace na území bývalého Československa, domácí a zahraniční odboj, antisemitismus a rasismus	multi 3
9.	Rozdělený a integrující svět	chápe příčiny a důsledky rozdělení světa do dvou nesmiřitelných bloků po II. světové válce, s dopomocí srovná život běžných lidí ve státech východního bloku se situací v západoevropských zemích •	politické, mocenské a ekonomické důsledky války, demokratický Západ x komunistický Východ, rozpad koloniálního systému; rozlišování druhů sdělení, využívání médií a zkreslování informací v totalitních režimech	glob 3 demo 4 medi 1
9.	Rozdělený a integrující svět	seznámí se s postavením Československa v evropských souvislostech a s jeho vnitřním sociálním, politickým, hospodářským a kulturním prostředím v období komunistické moci	komunistické Československo a Evropa po II. světové válce	
9.	Rozdělený a integrující svět	chápe význam událostí v roce 1989 a jejich důsledky pro naši současnost	události roku 1989	